Kolmapäev, 15. jaanuar 2020

P9_TA(2020)0006

Kodanike õigusi käsitlevate väljaastumislepingu sätete rakendamine ja jälgimine

Euroopa Parlamendi 15. jaanuari 2020. aasta resolutsioon kodanike õigusi käsitlevate väljaastumislepingu sätete rakendamise ja järelevalve kohta (2020/2505(RSP))

(2021/C 270/02)

Euroopa Parlament,

— võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut (ELi leping) ja Euroopa Liidu toimimise lepingut (ELi toimimise leping),

— võttes arvesse 7. detsembri 2000. aasta Euroopa Liidu põhiõiguste hartat (edaspidi „harta“), mis kuulutati välja 12. detsembril 2007 Strasbourgis ja jõustus koos Lissaboni lepinguga 2009. aasta detsembris,

— võttes arvesse oma 5. aprilli 2017. aasta resolutsiooni läbirääkimiste kohta, mida alustatakse Ühendkuningriigiga tulenevalt Ühendkuningriigi teatest kavatsuse kohta Euroopa Liidust välja astuda ([1]), 3. oktoobri 2017. aasta resolutsiooni Ühendkuningriigiga peetavate läbirääkimiste seisu kohta ([2]), 13. detsembri 2017. aasta resolutsiooni Ühendkuningriigiga peetavate läbirääkimiste seisu kohta ([3]), 14. märtsi 2018. aasta resolutsiooni ELi ja Ühendkuningriigi tulevaste suhete raamistiku kohta ([4]) ning 18. septembri 2019. aasta resolutsiooni Ühendkuningriigi Euroopa Liidust väljaastumise hetkeseisu kohta ([5]),

— võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 29. aprilli 2017. aasta suuniseid (artikkel 50) pärast Ühendkuningriigilt ELi lepingu artikli 50 kohase teate saamist ning nõukogu 22. mai 2017. aasta otsuse lisa, milles nähakse ette juhised läbirääkimiste pidamiseks Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigiga sõlmitava lepingu üle, milles sätestatakse riigi Euroopa Liidust väljaastumise kord,

— võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 15. detsembri 2017. aasta suuniseid (artikkel 50) ja lisa nõukogu 29. jaanuari 2018. aasta otsusele, millega täiendatakse nõukogu 22. mai 2017. aasta otsust, millega anti luba alustada Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigiga läbirääkimisi lepingu üle, milles sätestatakse riigi Euroopa Liidust väljaastumise kord,

— võttes arvesse Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi valitsuse läbirääkijate 8. detsembri 2017. aasta ühisaruannet, milles käsitletakse ELi lepingu artikli 50 alusel Ühendkuningriigi Euroopa Liidust korrakohase väljaastumise üle peetavate läbirääkimiste esimese etapi tulemusi,

— võttes arvesse Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingu projekti, mille Euroopa Ülemkogu 25. novembril 2018. aastal heaks kiitis, ning sellel kuupäeval toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumise protokolli kantud avaldusi,

— võttes arvesse Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingu projekti, mille Euroopa Ülemkogu 17. oktoobril 2019. aastal heaks kiitis (edaspidi „väljaastumisleping“) ([6]),

— võttes arvesse väljaastumislepingu seaduse eelnõu, mis esitati Ühendkuningriigi parlamendile 19. detsembril 2019,

— võttes arvesse poliitilist deklaratsiooni, millega kehtestatakse Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi tulevaste suhete raamistik ([7]),

— võttes arvesse kodukorra artikli 132 lõiget 2,

([1]) ELT C 298, 23.8.2018, lk 24.
([2]) ELT C 346, 27.9.2018, lk 2.
([3]) ELT C 369, 11.10.2018, lk 32.
([4]) ELT C 162, 10.5.2019, lk 40.
([5]) Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2019)0016.
([6]) ELT C 384 I, 12.11.2019, lk 1.
([7]) ELT C 384 I, 12.11.2019, lk 178.

Kolmapäev, 15. jaanuar 2020

A. arvestades, et Euroopa Parlament esindab kõiki Euroopa Liidu (EL) kodanikke ja tegutseb nende huvide kaitsmiseks nii enne kui ka pärast Ühendkuningriigi väljaastumist EList;

B. arvestades, et praegu elab Ühendkuningriigis ligikaudu 3,2 miljonit ülejäänud 27 liikmesriigi (EL 27) kodanikku ning EL 27s elab umbes 1,2 miljonit Ühendkuningriigi kodanikku; arvestades, et need kodanikud, kes asusid elama teise liikmesriiki, tuginesid õigustele, mis neil on ELi õiguse kohaselt, ning lähtusid teadmisest, et need on elukestvad õigused;

C. arvestades, et lisaks on 1,8 miljonit Põhja-Iirimaal sündinud kodanikku, kellel on suure reede kokkuleppe kohaselt õigus saada Iiri kodakondsus ja kellel on seega oma elukohas õigus ELi kodakondsusele ja sellega seotud õigustele;

D. arvestades, et EL ja Ühendkuningriik on väljaastumislepingu teises osas leppinud kokku terviklikus ja vastastikuses lähenemisviisis, et kaitsta Ühendkuningriigis elavate EL 27 kodanike ja EL 27s elavate Ühendkuningriigi kodanike õigusi;

E. arvestades, et Ühendkuningriik on eeldanud, et Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi raames elamislubade väljaandmisel kohaldatakse väljaastumislepingu sellekohaseid sätteid;

F. arvestades, et mitmed EL 27 liikmesriigid ei ole veel vastu võtnud õigusakte selle kohta, kuidas nad kavatsevad rakendada väljaastumislepingu artiklit 18 elamislubade väljastamise kohta;

G. arvestades, et väljaastumislepingus sätestatud üleminekuperioodi lõppedes ei saa Ühendkuningriigi kodanikud enam kasutada ELi toimimise lepingu artiklist 20 tulenevaid õigusi, eelkõige vaba liikumise õigust, välja arvatud juhul, kui EL ja Ühendkuningriik lepivad nende tulevasi suhteid määratlevates lepingutes kokku teisiti;

H. arvestades, et väljaastumislepingu artikli 132 kohaselt võib üleminekuperioodi pikendada üksnes ühiskomitee ühe otsusega, mis tehakse enne 1. juulit 2020;

Väljaastumislepingu teine osa

1. on veendunud, et väljaastumislepingu teine osa on õiglane ja tasakaalustatud;

2. võtab teadmiseks väljaastumislepingu teises osas sätestatu, mille kohaselt:

— kõigil väljaastumise ajal seaduslikult Ühendkuningriigis elavatel EL 27 kodanikel ja seaduslikult mõnes EL 27 liikmesriigis elavatel Ühendkuningriigi kodanikel ning mõlemal juhul ka nende pereliikmetel on kõik väljaastumislepingus sätestatud õigused kooskõlas ELi õiguse ja Euroopa Liidu Kohtu tõlgendustega;

— väljaastumislepinguga kaitstakse kodanike lähedasi pereliikmeid ja kodanikega püsisuhtes olevaid isikuid, kes käesoleval ajal ei ela vastuvõtvas riigis, ning sama kehtib ka nende tulevikus väljaspool vastuvõtvat riiki sündivate laste puhul;

— säilivad kõik ELi õigusest tulenevad sotsiaalkindlustusõigused, sealhulgas kõigi ülekantavate hüvitiste ülekandmise õigus;

— kodanike õiguste kehtivus tagatakse kogu nende eluajaks;

— väljaastumislepingu teise osa rakendamise haldusmenetlused on läbipaistvad, sujuvad, lihtsustatud ja seostatud ning dokumendivormid on lühikesed, lihtsad ja kasutajasõbralikud;

— väljaastumislepingu kodanike õigusi reguleerivad sätted võetakse üle Ühendkuningriigi õigusesse ja neil õigustel on vahetu mõju;

Kolmapäev, 15. jaanuar 2020

Kodanike õigused üleminekuperioodil

3. märgib, et üleminekuperioodil, mis peaks lõppema 31. detsembril 2020, peab komisjon väljaastumislepingu artikli 131 alusel jälgima väljaastumislepingu teise osa, sealhulgas selle artikli 19 kohaselt koostatud taotlemiskavade rakendamist nii Ühendkuningriigis kui ka EL 27 liikmesriikides;

4. märgib, et üleminekuperioodil on EL 27 kodanikel Ühendkuningriigis ja Ühendkuningriigi kodanikel EL 27s jätkuvalt õigus vabale liikumisele, nagu tuleneb ELi toimimise lepingu artiklist 20 ja asjaomasest ELi õigusest;

5. tuletab meelde, et üleminekuperioodil vastutab komisjon selle eest, et nii Ühendkuningriigis kui ka EL 27s austataks vaba liikumise õigust, ning palub komisjonil eraldada piisavalt vahendeid, et uurida ja heastada kõiki nende õiguste rikkumise juhtumeid, eelkõige EL 27 kodanike või Ühendkuningriigi kodanike diskrimineerimise juhtumeid;

6. rõhutab, et üleminekuperiood on oodatust lühem; nõuab seetõttu, et EL ja Ühendkuningriik rakendaksid esmajärjekorras väljaastumislepingu teise osa neid aspekte, mis on seotud kodanike ja nende õigustega;

Väljaastumislepingu teise osa rakendamine

7. rõhutab, et Euroopa Parlamendi otsuses väljaastumislepingule nõusoleku andmise kohta võetakse arvesse kogemusi ja kinnitusi, mis on saadud seoses väljaastumislepingu peamiste sätete rakendamisega, eelkõige mis puudutab Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi;

8. märgib, et suurele osale Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmis osalemise taotluse esitanutest on antud üksnes esialgne püsielaniku staatus; tuletab meelde, et seda on võimalik vältida, kui Ühendkuningriik valib deklaratsioonipõhise haldusmenetluse, nagu lubab väljaastumislepingu artikli 18 lõige 4; nõuab seetõttu tungivalt, et Ühendkuningriik vaataks oma lähenemisviisi läbi, ning nõuab lisaks tungivalt, et EL 27 liikmesriigid valiksid samuti deklareerimismenetluse, nagu on sätestatud artikli 18 lõikes 4;

9. väljendab sügavat muret hiljutiste ja vastuoluliste teadaannete pärast, mis puudutavad Ühendkuningriigis elavaid EL 27 kodanikke, kes ei suuda 30. juuniks 2021 Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmis osalemise taotlust esitada; märgib, et need teadaanded on tekitanud asjaomaste kodanike seas asjatut ebakindlust ja muret; nõuab tungivalt, et Ühendkuningriigi valitsus selgitaks, kuidas ta kavatseb kohaldada väljaastumislepingu artikli 18 lõike 1 teise lõigu punkti d, eelkõige seoses sellega, mida ta peab mõjuvateks tähtaja möödalaskmise põhjusteks;

10. juhib tähelepanu sellele, et Ühendkuningriigis elavatele EL 27 kodanikele annaks suurema kindluse ja turvatunde see, kui neile väljastataks füüsiline dokument, mis tõendab nende õigust pärast üleminekuperioodi lõppu Ühendkuningriiki elama jääda; kordab, et selliste füüsiliste tõendite puudumine suurendab veelgi EL 27 kodanike diskrimineerimise ohtu võimalike tööandjate või üürileandjate poolt, kes võivad soovida vältida internetis kontrollimisega kaasnevat täiendavat halduskoormust või kardavad ekslikult, et nad võivad ise sattuda õigusvastasesse olukorda;

11. on jätkuvalt mures Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programmi isikutunnistuste skaneerimise teenuste piiratud arvu, Ühendkuningriigis antava abi piiratud geograafilise ulatuse ning eakatele ja vähekaitstud kodanikele, sealhulgas neile, kellel võib olla raskusi digitaalsete rakenduste kasutamisega, antava abi taseme pärast;

12. väljendab muret väljaastumislepingu artiklis 159 sätestatud Ühendkuningriigi sõltumatu asutuse kavandatava loomise pärast; loodab, et Ühendkuningriik tagab, et see asutus on tõeliselt sõltumatu; tuletab sellega seoses meelde, et asutus peaks alustama tööd alates esimesest päevast pärast üleminekuperioodi lõppu;

Kolmapäev, 15. jaanuar 2020

13. ootab Ühendkuningriigi valitsuselt selgust küsimuses, kas Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike püsielanikuks registreerimise programm on kohaldatav Põhja-Iirimaal elavate EL 27 kodanike suhtes, kes ei ole taotlenud Ühendkuningriigi kodakondsust suure reede kokkuleppe tingimuste kohaselt;

14. kordab, et on võtnud endale kohustuse jälgida tähelepanelikult, kuidas EL 27 liikmesriigid rakendavad väljaastumislepingu teist osa, eelkõige artikli 18 lõikeid 1 ja 4, mis käsitlevad nende territooriumil elavate Ühendkuningriigi kodanike õigusi;

15. ergutab EL 27t võtma vastu meetmeid, mis tagavad EL 27s elavatele Ühendkuningriigi kodanikele õiguskindluse; tuletab meelde oma seisukohta, et EL 27 peaks järjekindlalt ja vastutulelikult kaitsma EL 27s elavate Ühendkuningriigi kodanike õigusi;

16. kutsub Ühendkuningriiki ja EL 27 liikmesriike üles suurendama jõupingutusi, et suurendada kodanike teadlikkust Ühendkuningriigi EList väljaastumise mõjust ning algatama või tõhustama sihipäraseid teavituskampaaniaid, et teavitada kõiki väljaastumislepinguga hõlmatud kodanikke nende õigustest ja nende staatuse võimalikest muudatustest;

Kodanike õigused ELi ja Ühendkuningriigi tulevaste suhete raames

17. väljendab heameelt poliitilises deklaratsioonis, millega kehtestatakse ELi ja Ühendkuningriigi tulevaste suhete raamistik, antud lubaduse üle, mille kohaselt „peaksid suhted olema sellised, mis on liidu ja Ühendkuningriigi kodanike huvides nii praegu kui ka tulevikus“;

18. peab sellega seoses kahetsusväärseks Ühendkuningriigi teadet, et liidu ja Ühendkuningriigi vahel isikute vaba liikumise põhimõtet enam ei kohaldata; on seisukohal, et mis tahes kokkulepe ELi ja Ühendkuningriigi tulevaste suhete kohta peaks sisaldama ambitsioonikaid sätteid isikute liikumise kohta; kordab, et need õigused peaksid olema vastavuses tulevase koostöö tasemega muudes valdkondades; tuletab meelde, et vaba liikumise õigused on otseselt seotud ka ülejäänud kolme vabadusega, mis moodustavad siseturu lahutamatu osa, ning on eriti olulised teenuste ja kutsekvalifikatsioonide seisukohast;

19. nõuab tungivalt, et väljaastumislepinguga hõlmatud Ühendkuningriigi kodanikele tagataks tulevikus vaba liikumise õigused kogu ELi piires ning väljaastumislepinguga hõlmatud kodanikele tagataks elukestev õigus Ühendkuningriiki või ELi tagasi pöörduda; kutsub EL 27 liikmesriike üles tagama, et kõigil väljaastumislepinguga hõlmatud kodanikel oleks õigus hääletada oma elukohariigi kohalikel valimistel;

20. tuletab meelde, et paljud Ühendkuningriigi kodanikud – nii need, kes elavad Ühendkuningriigis, kui ka need, kes elavad EL 27s – on väljendanud tugevat vastuseisu ELi toimimise lepingu artikli 20 kohaste õiguste kaotamisele; soovitab EL 27-l uurida, kuidas seda olukorda ELi esmase õiguse raames leevendada, järgides samal ajal täiel määral vastastikkuse, võrdväärsuse, sümmeetria ja mittediskrimineerimise põhimõtteid;

21. tuletab meelde, et artiklis 164 osutatud ühiskomitee peab olema vastutav väljaastumislepingu rakendamise ja kohaldamise eest;

22. on veendunud, et Euroopa Parlamendi ja Ühendkuningriigi parlamendi ühine kontroll väljaastumislepingu rakendamise ja kohaldamise üle oleks kasulik, ning peaks tervitatavaks, kui sel eesmärgil loodaks ühised struktuurid;

o

o o

23. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon Euroopa Ülemkogule, nõukogule, komisjonile, liikmesriikide parlamentidele ja Ühendkuningriigi valitsusele.